

Prijevod sufinansirala
Evropska unija

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

PREPORUKE ZA INKLUZIVNO OBRAZOVANJE

U BOSNI I HERCEGOVINI

U V O D

Cilj aktuelnih i predstojećih reformi u obrazovnom sektoru je izgradnja obrazovanja kao generirajućeg faktora ukupnog društveno-ekonomskog razvoja i njegova integracija u evropski obrazovni prostor. Ove integracije u obrazovanju se realizuju putem osiguravanja pravnih, institucionalnih i drugih standarda u obrazovanju, a u skladu sa evropskim principima.

Zakonska regulativa u Bosni i Hercegovini, za sve nivoe obrazovanja, omogućava da svaka individua ima jednako pravo pristupa i jednake mogućnosti učešća u odgovarajućem obrazovanju, bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi.

U Bosni i Hercegovini se inkluzivno obrazovanje shvata kao pedagoško-humanistički i reformski pokret. Bazira se na unošenje novih pristupa u obrazovni sektor koji su zasnovani na iskustvima zemalja u okruženju i na primjerima dobre prakse u Evropi.

U Bosni i Hercegovini koncept inkluzivnog obrazovanja teži da otkloni i stalno otklanja barijere za ravnopravno učenje tokom cijelog života i učešće svih individua u sistemu obrazovanja, što znači da svi ostvaruju pravo školovanja u redovnom i dugim oblicima obrazovanja.

Imajući u vidu potrebu za unaprjeđenjem socijalne inkluzije i socijalne kohezije promocijom inkluzivnog obrazovanja i obuke, neophodno je promovirati i primjenjivati princip inkluzivnog obrazovanja koji poštuje i omogućava različitost među svima koji uče, s posebnim fokusom na one koji su izloženi riziku marginalizacije i isključenja.

Razvojem svakog pojedinca u skladu sa njegovim mogućnostima i preferencijama, te potpunom primjenom obrazovne i socijalne inkluzije, utičemo na stvaranje uslova za zrelo društvo u kojem je svaka osoba prepoznata kao vrijedan član.

Kultura dijaloga, demokratska uređenost društava koja omogućavaju svakom pojedincu da pronađe svoje mjesto po mjeri i načelima solidarnosti i ravnopravnosti, pokazatelji su ne samo evropskih, nego i civilizacijskih vrijednosti, koje i trebaju biti temelj osnovnih ljudskih prava i demokratije, te odraz zdravog društva u cjelini.

Preporuke za inkluzivno obrazovanje u Bosni i Hercegovini su u skladu sa vizijom Vijeća Evrope za kvalitetno obrazovanje i Preporukom CM/Rec(2012)13 Odbora ministara državama članicama o osiguravanju kvalitetnog obrazovanja, kao i sa međunarodnim standardima za kvalitetno obrazovanje za sve, te preporukama Evropske komisije za unapređenje obrazovnog sektora u kontekstu integracionih procesa, posebno u segmentu inkluzije, te predstavljaju prioritete u oblasti obrazovanja u Bosni i Hercegovini.

Stoga su ovim dokumentom predložene mjere koje ističu potrebu osiguranja da se kvalitetno obrazovanje za sve doživljava kao javno dobro i osnovna društvena vrijednost u Bosni i Hercegovini.

U tom smislu je neophodno provesti antidiskriminatorne politike u skladu sa međunarodnim standardima i razviti demokratsku kulturu u školama zasnovanu na načelima demokratskih prava i odgovornosti.

Implementacija predloženih preporuka bi trebala doprinijeti unapređenju inkluzivnog obrazovanja i daljem razvoju inkluzivnih obrazovnih politika, što bi trebao biti kontinuiran proces, vizija i cilj nadležnih obrazovnih vlasti u Bosni i Hercegovini i svih relevantnih partnera, za ostvarenje kvalitetnog obrazovanja na svim nivoima, za sve.

P R E P O R U K E

PREPORUKA 1: Povećati kapacitete škole za stvaranje inkluzivnog okruženja

Cilj/Inicijativa	Akcija/Aktivnost	Ishod i mjere	Resursi i podrška
1. Podizanje svijesti o značaju inkluzivnog odgoja i obrazovanja	<p>Organiziranje raznih promotivnih aktivnosti i događaja za širu javnost (priredbe, radionice, kampanje, seminari, okrugli stolovi, medijske promocije).</p> <p>Razvijanje školskih razvojnih planova baziranih na principima inkluzivnosti.</p> <p>Organiziranje aktivnosti u cilju uređenja školskog prostora na principima inkluzivnosti.</p> <p>Dokumentiranje i prezentacija primjera dobre prakse koji doprinose podizanju svijesti javnosti.</p>	<p>Organizirane različite promotivne aktivnosti i događaji.</p> <p>Razvijeni školski razvojni planovi na principima indeksa inkluzivnosti.</p> <p>Uređen školski prostor na principima inkluzivnosti.</p> <p>Dokumentirani i prezentirani primjeri dobrih praksi realiziranih u cilju podizanja svijesti javnosti.</p>	<p>Obrazovne vlasti na svim nivoima, Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, osnovne i srednje škole, centri za socijalni rad, lokalna zajednica¹ i privredni subjekti, nevladin sektor.</p>
2. Aktivna identifikacija djece koja nisu obuhvaćena odgojno-	<p>Formiranje baza podataka i redovno prikupljanje i ažuriranje podataka.</p>	<p>Formirane baze podataka.</p>	<p>Obrazovne vlasti na svim nivoima, osnovne i srednje škole, pedagoški zavodi,</p>

¹ Opštine i mjesne zajednice.

<p>obrazovnim radom i njihovo uključivanje u odgojno-obrazovne ustanove.</p>	<p>Mapiranje potreba djece koja nisu obuhvaćena odgojno-obrazovnim radom i dostupnih resursa za organizaciju i realizaciju odgojno-obrazovnog rada i podršku u učenju.</p> <p>Uključivanje identificirane djece u odgojno-obrazovne ustanove.</p>	<p>Identificirane potrebe i dostupni resursi.</p> <p>Djeca su uključena u odgojno-obrazovne ustanove.</p>	<p>zavodi za statistiku, centri za socijalni rad, lokalna zajednica, nevladine organizacije.</p>
<p>3. Jačanje partnerske saradnje sa roditeljima/starateljima.</p>	<p>Razvoj programa partnerske saradnje s roditeljima/starateljima radi povećanja njihovog učešća u kreiranju inkluzivne školske kulture i prakse.</p> <p>Uključivanje i roditelja djece koja su marginalizirana u rad vijeća roditelja i školskih odbora.</p>	<p>Razvijeni i primjenjeni programi partnerske saradnje sa roditeljima/starateljima. Roditelji iz marginaliziranih grupa su članovi vijeća roditelja i školskih odbora.</p>	<p>Osnovne i srednje škole, roditelji/staratelji.</p>
<p>4. Osnaživanje sve djece u suzbijanju predrasuda o pripadnicima marginalizirane populacije i osiguranje sistema vršnjačke podrške.</p>	<p>Integriranje sadržaja i aktivnosti koji promovišu vrijednosti inkluzije u nastavnom i vannastavnom radu.</p> <p>Primjena različitih modela vršnjačke podrške i učenja.</p>	<p>Inkluzivne vrijednosti su prepoznate u nastavnim pripremama.</p> <p>Svi učenici su uključeni u vannastavne aktivnosti.</p> <p>Primjenjen model uzajamnog učenja (peer learning), recipročne pomoći i mentorstva/tutorstva.</p>	<p>Osnovne i srednje škole/Vijeće učenika.</p>

PREPORUKA 2: Unaprijediti nastavničke kompetencije

Cilj/Inicijativa	Akcija/Aktivnost	Ishod i mjere	Resursi i podrška
1. Unapređenje inicijalnog obrazovanja nastavnika.	<p>Izmjena postojeće i donošenje nove legislative, uključujući i podzakonske akte, u cilju razvoja koncepta obaveznog petogodišnjeg nastavničkog studija.</p> <p>Kreiranje nastavnih planova i programa na nastavničkim fakultetima za rad u inkluzivnom okruženju.</p> <p>Razvijanje i jačanje partnerske saradnje nastavničkih fakulteta i pedagoških zavoda i odgojno-obrazovnih ustanova.</p>	<p>Ostvaren zakonski osnov za obavezni petogodišnji nastavnički studij.</p> <p>Razvijeni i primijenjeni nastavni planovi i programi.</p> <p>Potpisani memorandum o razumijevanju i ugovori između institucija.</p>	<p>Nadležne obrazovne vlasti, Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete, univerziteti, nastavnički fakulteti i akademije, pedagoški zavodi, osnovne i srednje škole.</p>
2. Unapređenje sistema profesionalnog razvoja nastavnika, stručnih saradnika i menadžmenta škole.	<p>Uvođenje sistema licenciranja nastavnika u cilju standardizacije nastavničke profesije i osiguranja kvalitete.</p> <p>Razvoj sistema certificiranja i priznavanja neformalnih obuka i informalno stečenih kompetencija.</p> <p>Kontinuirano istraživanje o obrazovnim potrebama nastavnika, stručnih saradnika i menadžmenta odgojno-obrazovne ustanove.</p> <p>Identifikacija kvalitetnih programa obuke koje provode nevladine i međunarodne organizacije od nadležnih obrazovnih institucija i uvrštavanje u programe profesionalnog usavršavanja nastavnika.</p>	<p>Uspostavljen sistem licenciranja nastavnika.</p> <p>Razvijen sistem certificiranja i priznavanja neformalnih obuka i informalno stečenih kompetencija.</p> <p>Identificirane obrazovne potrebe nastavnika, stručnih saradnika i menadžmenta odgojno-obrazovnih ustanova.</p> <p>Identificirani kvalitetni programi obuke koje provode nevladine i međunarodne organizacije.</p>	<p>Nadležne obrazovne vlasti, Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, univerziteti, nastavnički fakulteti i akademije, pedagoški zavodi, osnovne i srednje škole, nevladine i međunarodne organizacije.</p>

	<p>Na nivou škole razviti i unaprijediti znanja i vještine nastavnika i stručnih saradnika, a na nivou pedagoških zavoda stručne savjetnike za monitoring i evaluaciju inkluzivnosti škole.</p> <p>Razvijanje i unapređenje kompetencija nastavnika, stručnih saradnika i menadžmenta škole za izradu, kontinuirani razvoj, primjenu i evaluaciju školskih razvojnih planova.</p> <p>Razvijanje znanja i vještina nastavnika i stručnih saradnika za izradu, razvoj i primjenu individualnih nastavnih programa.</p> <p>Razvijanje i jačanje partnerske saradnje nastavničkih fakulteta i pedagoških zavoda i odgojno-obrazovnih ustanova u cilju profesionalnog razvoja nastavnika iz oblasti inkluzije.</p>	<p>Svi nastavnici, stručni saradnici i savjetnici iz pedagoških zavoda su obučeni za monitoring i evaluaciju inkluzivnosti škole.</p> <p>Svi nastavnici, stručni saradnici i menadžment škole su obučeni za izradu, kontinuirani razvoj, primjenu i evaluaciju školskih razvojnih planova.</p> <p>Svi nastavnici, stručni saradnici i menadžment škole učestvuju u izradi i primjeni školskih razvojnih planova.</p> <p>Svi nastavnici i stručni saradnici obučeni su za izradu, razvoj i primjenu individualnih nastavnih programa.</p> <p>Potpisani memorandum o razumijevanju i ugovori između institucija.</p>	
--	---	--	--

PREPORUKA 3: Razviti sistem podrške u inkluzivnom obrazovanju

Cilj/Inicijativa	Akcija/Aktivnost	Ishod i mjere	Resursi i podrška
1. Osiguranje finansijski održivog programa asistencije u nastavi.	<p>Osiguranje asistenata u nastavi kroz angažovanje nastavnika koji su tehnološki višak, njihovu obuku, kao i obuku drugih raspoloživih kadrova koji mogu raditi kao asistenti u nastavi (npr. nastavnici pripravnici i dr).</p> <p>Uvođenje jednogodišnjeg specijalističkog programa na nastavničkim fakultetima za obuku asistenata u nastavi.</p> <p>Korištenje resursa specijalnih škola (kao resursnih centara) koji će pružati usluge stručne podrške školama, asistencije u nastavi i dr.</p>	<p>Obučeni i angažovani asistenti u nastavi, gdje je evidentirana potreba za njima.</p> <p>Uveden program na fakultetima.</p> <p>Potpisani ugovori o saradnji između redovnih i specijalnih škola.</p>	<p>Obrazovne vlasti na svim nivoima, univerziteti, pedagoški zavodi, osnovne i srednje škole, specijalne škole, lokalna zajednica nevladin sektor, međunarodne organizacije.</p>
2. Formiranje školskih (stručnih) timova za podršku inkluzivnom obrazovanju i razvoj modela uzajamne podrške među kolegama u školi.	<p>Formiranje stručnog tima za podršku inkluzivnom obrazovanju u svakoj školi, koji će se sastojati od stručnih saradnika i određenog broja nastavnika.</p> <p>Razvijanje modela uzajamne podrške, razmjene iskustava i obuke među kolegama u odgojno-obrazovnim ustanovama.</p>	<p>Formiran stručni tim u svakoj osnovnoj i srednjoj školi.</p> <p>Razvijen i implementiran model uzajamne podrške među kolegama u odgojno-obrazovnim ustanovama.</p>	<p>Osnovne i srednje škole.</p>
3. Osigurati obuku i podršku roditeljima čija su djeca u inkluzivnom obrazovanju.	<p>Obuka roditelja za pružanje podrške djeci u učenju.</p>	<p>Obučeni roditelji za pružanje podrške djeci u učenju.</p>	<p>Osnovne i srednje škole, nevladine organizacije.</p>
4. Osiguranje mobilnih stručnih timova za podršku odgojno-obrazovnim ustanovama.	<p>Izrada baze podataka sa relevantnim podacima o resursima – kapaciteti, programski i ljudski resursi.</p>	<p>Izrađena baza podataka o dostupnim ljudskim, programskim i prostornim resursima za pružanje</p>	<p>Nadležna ministarstva obrazovanja, zdravstva i socijalne zaštite, pedagoški zavodi, osnovne i srednje škole, specijalne škole,</p>

	Uspostavljanje mobilnih stručnih timova koji će koristiti postojeće resurse specijalnih škola i druge resurse iz zajednice, koji će u svom sastavu imati edukatore-rehabilitatore, logopeda, liječnika, socijalnog radnika, psihologa, pedagoga i druge relevantne stručnjake, a koji će pružati podršku tzv. redovnim osnovnim i srednjim školama.	podrške inkluzivnom obrazovanju. Uspostavljeni i u funkciji mobilni stručni timovi.	centri za socijalni rad, domovi zdravlja, lokalna zajednica, nevladin sektor
5. Razvijanje modela vršnjačkog umrežavanja i recipročne pomoći i podrške.	Razvijanje modela za pružanje pomoći i podrške među učenicima u školi.	Razvijen i implementiran model vršnjačke podrške u školi.	Osnovne i srednje škole, nevladine organizacije.
6. Aktivno uključivanje svih ključnih aktera, nevladinih i međunarodnih organizacija, roditelja, lokalne zajednice i medija u sve procese.	Izrada planova uključivanja i programa saradnje škola sa svim relevantnim akterima s ciljem osiguranja inkluzije u obrazovanju. Potpisivanje memoranduma o razumijevanju i ugovora o saradnji između škola i drugih relevantnih institucija.	Izrađeni planovi uključivanja i programi saradnje. Potpisani memorandumi o razumijevanju i ugovori o saradnji.	Nadležna ministarstva obrazovanja, zdravstva i socijalne zaštite, pedagoški zavodi, osnovne i srednje škole, specijalne škole, centri za socijalni rad, domovi zdravlja, lokalna zajednica, nevladin sektor, roditelji, mediji, međunarodne organizacije.
7. Uklanjanje građevinsko-arhitektonskih barijera.	Evidentiranje građevinsko-arhitektonskih barijera u školama i izrada planova za njihovo uklanjanje Uklanjanje građevinsko-arhitektonskih barijera u školama (implementacija planova)	Građevinsko-arhitektonske barijere su evidentirane i izrađeni su planovi za njihovo uklanjanje. Građevinsko-arhitektonske barijere u osnovnim i srednjim školama su eliminisane.	Nadležna ministarstva obrazovanja, finansija, osnovne i srednje škole, međunarodne organizacije (finansiranje), nevladine organizacije, lokalna zajednica, privredni subjekti.

PREPORUKA 4: Razviti okvir za monitoring i evaluaciju inkluzivnog obrazovanja (inkluzivnosti) u školi

Cilj/Inicijativa	Akcija/Aktivnost	Ishod i mjere	Resursi i podrška
1. Standardizacija procesa monitoringa i evaluacije inkluzivnosti škola.	Razvijanje kriterija za inkluzivnosti škole. Razvijanje instrumenata za monitoring i evaluaciju inkluzivnosti škole.	Razvijeni kriteriji za inkluzivnost škole. Razvijeni instrument ii monitoring i evaluaciju inkluzivnosti škole.	Nadležna ministarstva obrazovanja, Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, pedagoški zavodi, osnovne i srednje škole.
2. Kontinuirani eksterni monitoring i evaluacija od strane lokalne zajednice u cilju uvida u primjenu inkluzivne kulture, politike i prakse odgojno-obrazovne ustanove.	Uspostavljanje mehanizama za monitoring i evaluaciju inkluzivnosti škole od strane lokalne zajednice.	Uspostavnjeni mehanizmi za monitoring i evaluaciju inkluzivnosti škole od strane lokalne zajednice.	Nadležna ministarstva obrazovanja, pedagoški zavodi, osnovne i srednje škole, lokalna zajednica.

PREPORUKA 5: Redefinirati upisnu politiku, posebno u srednjim školama

Cilj/Inicijativa	Akcija/Aktivnost	Ishod i mjere	Resursi i podrška
1. Osiguranje jednakog pristupa obrazovanju djece i mladih iz marginaliziranih i ranjivih kategorija	Planiranje upisnih kvota za učenike iz marginaliziranih i ranjivih kategorija posebno u srednjim školama (afirmativna akcija). Besplatna priprema za polaganje prijemnog ispita.	Predviđen broj upisnih mjesta za učenike iz marginaliziranih i ranjivih kategorija. Realizirana besplatna priprema za polaganje prijemnog ispita.	Nadležna ministarstva obrazovanja, osnovne i srednje škole.
2. Upis i zadržavanje mladih u odgojno-obrazovnom sistemu	Razvijanje strategija za upisivanje i zadržavanje djece i mladih u odgojno-obrazovnom sistemu. Formiranje baza podataka o djeci i mladima koji nisu uključeni i/ili su isključeni iz odgojno-obrazovnog sistema, redovno prikupljanje i ažuriranje podataka.	Razvijena strategija za upisivanje i zadržavanje djece i mladih u odgojno-obrazovnom sistemu. Formirane baze podataka koje se redovno ažuriraju.	Obrazovne vlasti na svim nivoima, Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, pedagoški zavodi, zavodi za statistiku, osnovne i srednje škole, centri za socijalni rad, lokalna zajednica, nevladin sektor.
3. Rana profesionalna orijentacija i kontinuirano karijerno savjetovanje učenika, posebno iz marginaliziranih i ranjivih grupa	Razvijanje svijesti putem informiranja porodica o značaju obrazovanja i uključivanja u društvene aktivnosti. Otklanjanje predrasuda o mogućnostima radnog osposobljavanja učenika iz marginaliziranih grupa.	Organizirane različite promotivne aktivnosti i događaji s ciljem podizanja svijesti o značaju obrazovanja i uključivanja u društvene aktivnosti (priredbе, radionice, kampanje, seminari, okrugli stolovi, medijske promocije). Realizirane različite aktivnosti s ciljem otklanjanja predrasuda o	Obrazovne vlasti na svim nivoima, Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, ministarstva rada, pedagoški zavodi, osnovne i srednje škole, centri za socijalni rad, biroji za zapošljavanje, lokalna zajednica, nevladin sektor, privredni sektor.

	<p>Razvijanje modela srednjoškolskog obrazovanja u skladu s potrebama učenika i tržišta rada.</p> <p>Razvijanje modela rane profesionalne orijentacije.</p> <p>Osiguranje kontinuiranog karijernog savjetovanja učenika, posebno iz marginaliziranih i ranjivih grupa.</p>	<p>moogućnostima radnog osposobljavanja.</p> <p>Razvijeni različiti modeli srednjoškolskog obrazovanja.</p> <p>Razvijeni modeli rane profesionalne orijentacije.</p> <p>Kontinuirano se realizira karijerno savjetovanje učenika.</p>	
<p>4. Razvijanje i jačanje partnerske saradnje</p>	<p>Ojačati partnersku saradnju između različitih nivoa obrazovanja.</p> <p>Ojačati partnersku saradnju između obrazovanja, biroa za zapošljavanje i tržišta rada s ciljem informiranja o profesijama, potrebama i mogućnostima koje se nude na tržištu rada.</p> <p>Ojačati partnersku saradnju između različitih nivoa obrazovanja i provrednih subjekata s ciljem realizacije praktične nastave, volonterskih aktivnosti, realizacije pripravničkog staža i sl.</p>	<p>Realizirane različite aktivnosti s ciljem razmjene informacija o učenicima (npr. učenički portfolio, dosje, i sl.), a u svrhu pružanja adekvatne podrške i pomoći u profesionalnom razvoju.</p> <p>Realizirane različite aktivnosti s ciljem informiranja o profesijama, potrebama i mogućnostima koje se nude na tržištu rada (dani karijere, promotivne kampanje, okrugli stolovi, radionice i sl.)</p> <p>Potpisani memorandum o razumijevanju i ugovori između institucija.</p>	<p>Obrazovne vlasti na svim nivoima, Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, ministarstva rada, pedagoški zavodi, osnovne i srednje škole, centri za socijalni rad, biro i za zapošljavanje, lokalna zajednica, nevladin sektor, privredni sektor.</p>

PREPORUKA 6: Formalizirati međusektorsku i međuinstitucionalnu saradnju u području inkluzivnog obrazovanja

Cilj/Inicijativa	Akcija/Aktivnost	Ishod i mjere	Resursi i podrška
<p>1. Uspostaviti efikasnije mehanizme saradnje tri sektora: obrazovanje, zdravstvo, socijalna zaštita u cilju osiguranja kvalitetne opservacije djece.</p>	<p>Razvijanje sistema praćenja s ciljem promocije socijalne inkluzije osoba koje nisu u formalnom sistemu obrazovanja (oni koji su završili neki nivo obrazovanja, oni koji su napustili školovanje i oni koji nisu ni bili uključeni u sistem).</p> <p>Razvijanje sistema posredovanja i podrške s ciljem promocije socijalne inkluzije osoba koje nisu u formalnom sistemu obrazovanja (oni koji su završili neki nivo obrazovanja, oni koji su napustili školovanje i oni koji nisu ni bili uključeni u sistem).</p> <p>Formiranje baze podataka i redovno prikupljanje i ažuriranje podataka.</p>	<p>Razvijen sistema praćenja s ciljem promocije socijalne inkluzije osoba koje nisu u formalnom sistemu obrazovanja (oni koji su završili neki nivo obrazovanja, oni koji su napustili školovanje i oni koji nisu ni bili uključeni u sistem).</p> <p>Razvijen sistem posredovanja i podrške s ciljem promocije socijalne inkluzije osoba koje nisu u formalnom sistemu obrazovanja (oni koji su završili neki nivo obrazovanja, oni koji su napustili školovanje i oni koji nisu ni bili uključeni u sistem).</p> <p>Formirane baze podataka i redovno prikupljeni i ažurirani podaci.</p>	<p>Obrazovne vlasti na svim nivoima, Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, ministarstva o drugi organi uprave nadležni za oblast zdravstva, rada, socijalne politike, socijalni partneri-privredne komore, reprezentativni socijalni partneri, jedinice lokalne samouprave, nevladine organizacije.</p>
<p>2. Formaliziranje saradnje između obrazovanja, tržišta rada i drugih ključnih partnera uspostavom tripartitnih vijeća.</p>	<p>Jačanje vertikalne i horizontalne partnerske saradnje između institucija unutar sektora obrazovanja i između različitih ustanova.</p> <p>Unapređivanje partnerske saradnje općinskih službi, domova zdravlja, odgojno-obrazovnih ustanova, centara za socijalni rad i drugih partnerskih organizacija.</p>	<p>Ojačana vertikalna i horizontalna partnerska saradnja između institucija unutar sektora obrazovanja i između različitih ustanova.</p> <p>Unaprijeđena partnerska saradnja općinskih službi, domova zdravlja, odgojno-obrazovnih ustanova, centara za</p>	<p>Obrazovne vlasti na svim nivoima, Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, osnovne i srednje škole, centri za socijalni rad, lokalna zajednica i privredni subjekti, opštinske</p>

	Unapređivanje partnerske saradnje općinskih službi, domova zdravlja, odgojno-obrazovnih ustanova, centara za socijalni rad i drugih partnerskih organizacija kroz rad tripartitnih vijeća.	socijalni rad i drugih partnerskih organizacija. Protokoli su potpisani. Unapređena partnerska saradnja općinskih službi, domova zdravlja, odgojno-obrazovnih ustanova, centara za socijalni rad i drugih partnerskih organizacija kroz rad tripartitnih vijeća.	službe, domovi zdravlja.
3. Uspostavljanje koordinacije nevladinih organizacija u cilju sistematičnog korištenja dostupnih resursa.	Kreiranje zajedničke baze podataka nevladinih organizacija u cilju sistematičnog korištenja dostupnih resursa.	Kreirana zajednička baza podataka nevladinih organizacija u cilju sistematičnog korištenja dostupnih resursa.	Obrazovne vlasti na svim nivoima, Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, osnovne i srednje škole, nevladin sektor.

Ovaj prijevod je pripremljen korištenjem sredstava zajedničkog programa Evropske unije i Vijeća Evrope.

Stavovi izraženi u njemu ne odražavaju nužno zvanične stavove Evropske unije.

Prijevod sufinansirala
Evropska unija

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE